

ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ КОНТРОЛІНГУ У ПРАКТИКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Чмихало Н. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Кафедра соціальної фармації

socpharm@nuph.edu.ua

Сучасні умови функціонування підприємств фармацевтичного профілю потребують від керівництва нового комплексного підходу до вирішення проблем в управлінні організацією, що виникають під впливом факторів ринкового середовища, мінливість та невизначеність яких, перш за все, пов'язана з неповнотою інформації для прийняття управлінського рішення як оперативної, так й стратегічної спрямованості. Ці обставини вимагають формування нових підходів до управління та інструментів їх впровадження. На сьогодні в якості такого інструменту може виступати контролінг. Вищезначене обумовило актуальність дослідження. Метою якого стало обґрунтування необхідності використання концепцій контролінгу у системі управління підприємств фармацевтичного профілю.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених в області контролінгу. Вирішення завдань дослідження здійснювалось за допомогою наукового узагальнення та систематизації, безпосередньо результати дослідження, висновки та рекомендації обґрунтовано шляхом комплексного підходу.

Контролінг – це сучасна, комплексна система управління організацією, спрямована на координацію і взаємодію системи управління підприємством шляхом інтегрування та поєднання всіх функцій менеджменту, а саме: **планування** (координація різних планів та розробка консолідованого плану в цілому по підприємству; розробка методики планування та надання інформації для складання планів; перевірка планів, складених підрозділами підприємства); **організація** (доведення планових показників до виконавців; облік та контроль затрат по підрозділах та центрах фінансової відповідальності); **мотивація** (стимулювання виконання планових показників по підрозділах); **контроль** (порівняння планових і фактичних показників; встановлення допустимих меж відхилення від плану; аналіз відхилень, інтерпретація причин відхилень плану від факту та вироблення пропозицій для зменшення відхилень). Головною метою контролінгу є вдосконалення системи управління розвитком підприємства.

Теорія менеджменту відокремлює чотири основні концепції контролінгу за його орієнтацією:

- **на систему управлінського обліку** (часовий параметр – 30 роки ХХ ст.). Дана концепція є прерогативою оперативного планування та спрямована на збір і аналіз ринкової інформації, основу якої становлять данні бухгалтерського обліку;
- **на управлінську інформаційну систему** (часовий параметр – 80 роки ХХ ст.). Основу цієї концепції складає цільова система підприємства, що дозволяє використовувати кількісну й якісну інформацію, джерелом якої є не тільки данні бухгалтерського обліку, а й безпосередньо показники фінансово-господарської діяльності підприємства;
- **на координацію дій** між системою управління та системою виконання (часовий параметр – 90 роки ХХ ст.), яка, в свою чергу, відокремлює дві групи концепцій:
 - з орієнтацією на планування й контроль, що націлена на координацію планування, контролю й інформаційного забезпечення. В даному випадку координація поділяється на системоутворюючу й системопов'язуючу;
 - з орієнтацією на загальноуправлінську систему, положення якої спрямовані на координацію всієї управлінської системи;

- *на процес прийняття управлінських рішень* (XXI ст.), який є основою ефективності управлінської діяльності керівників усіх рівнів управління. Загальновідомо, що імпульсом управлінського рішення є необхідність мінімізувати або повністю ліквідувати ринкову проблему з метою наближення фактичних параметрів ринкової сталості підприємства до бажаних або прогнозованих. У реалізації управлінського рішення бере участь багато людей, тому, безпосередньо, організація його виконання передбачає координацію дій всіх учасників, оскільки ступінь повноти реалізації прийнятих управлінських рішень визначає їх реальну ефективність.

З огляду на масштабність концепцій контролінгу та його практичну значущість щодо підвищення ефективності роботи фармацевтичних підприємств ми провели онлайн – опитування керівників структурних підрозділів заводів–виробників фармацевтичної продукції щодо їх обізнаності відносно практичної адаптації завдань контролінгу в систему управління підприємством. Загальна чисельність респондентів склала 100 осіб, вікова амплітуда була в межах від 35 до 45 років, стаж роботи а посаді керівника (будь-якого рівня управління) – від 5 років. Вибірку для онлайн – дослідження було забезпечено шляхом формування певної кількості потенційних респондентів в онлайн-панелі. За результатами дослідження маємо констатувати наступне: думка фахівців відносно основного завдання контролінгу розподілилася наступним чином: 45% керівників вважають, що це підтримка процесу планування та контролю за реалізацією планів; 32% – віддають перевагу контролінгу як інструменту вирішення спеціальних завдань (збір та аналіз даних про зовнішнє середовище, порівняння підприємства з конкурентами, обґрунтування злиття з іншими фірмами, розрахунок ефективності інвестиційних проектів і т. і.); решта (23%) – вважають, що основною задачею контролінгу є інформаційно-аналітичне забезпечення керівництва. Але, в цілому, 97% респондентів вважають, що адаптація контролінгу в процес управління підприємством є обов'язковою умовою його ринкового успіху та конкурентоспроможності, а 85% з них згодні, що сьогоднішня невизначеність зовнішнього середовища, зміна кон'юнктури фармацевтичного ринку та посилення ринкової конкуренції є пусковим механізмом формування комплексної системи контролінгу на підприємстві з виділенням окремої бізнес-одиниці як структурного підрозділу.

Таким чином, практичне застосування інструментів контролінгу сприятиме вдосконаленню системи управління і підвищенню економічної стійкості підприємства, а створення служб контролінгу дозволить більш швидко та зручно надавати керівникам інформацію, яка необхідна для управління трудовими та фінансовими ресурсами, для забезпечення успішного функціонування та конкурентоспроможності підприємства.

Література

- 1 Братішко, Ю. С. Теоретико-методологічні засади впровадження соціального контролінгу на фармацевтичних підприємствах / Ю. С. Братішко, О. В. Посилкіна. // *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. – 2015. – №6. – С. 76-84.
- 2 Гарафонова, О. І. Контролінг: концептуальні підходи та механізм здійснення змін в управлінні діяльністю вітчизняних підприємств / О. І. Гарафонова // *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління*. Серія 1 : Економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 89-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NvChdieu_2014_2_15.
- 3 *Контролінг : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.* [Електронний ресурс] / Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко, Л. М. Приходько, О. М. Швидка. – К. : КНЕУ, 2013. – 240 с. Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/25215/1/Kontroling.pdf>
- 4 *Маркетинг і контролінг: сучасні виклики підприємництва* [Електронний ресурс] : зб. матеріалів міждисциплінар. наук.-практ. конф., Київ, Івано-Франківськ, 30 листопада 2017 р. / уклад. Л. І. Юдіна. – Електронні дані (6,2 Мб). – Київ : Юдіна Л. І., 2017. – Режим доступу : <http://futureslog.com.ua/publish/7/Zbirnyk.pdf>.